

ĐỔI MỚI PHƯƠNG PHÁP HỌC TẬP

TRONG ĐÀO TẠO THEO HỆ THỐNG TÍN CHỈ

PGS.TS. Phan Quang Thế

Phó Hiệu trưởng

Trường Đại học Kỹ thuật Công nghiệp Thái Nguyên

Trong những năm học vừa qua, trường Đại học Kỹ thuật Công nghiệp đã tạo được những bước đi đột phá trong công tác đào tạo và công tác học sinh sinh viên. Tuy nhiên, đối với nhiều sinh viên những câu hỏi như: Tại sao phải đổi mới phương pháp học tập? Sinh viên dựa vào đâu để đổi mới? Đổi mới như thế nào? Đổi mới phương pháp học tập có phải là xóa đi hoàn toàn những cái gì các em đã có và thay vào đó là những phương pháp hoàn toàn mới lạ không? dường như vẫn chưa được trả lời một cách thỏa đáng.

Với sự phát triển như vũ bão của cách mạng khoa học công nghệ, khối lượng kiến thức của nhân loại ngày nay đang tăng hàng ngày theo hàm số mũ. Đi cùng với nó là nền kinh tế **TRI THỨC**, đó là nền kinh tế mà **tri thức của con người chiếm phần lớn giá trị của sản phẩm** chứ không phải chủ yếu dựa trên sức cơ bắp của con người và máy móc như trong nền văn minh nông nghiệp và công nghiệp. Trong công nghiệp, nếu như trước đây giá trị sản phẩm chủ yếu dựa trên vật liệu, chế tạo và lắp ráp, thì ngày nay nó lại chủ yếu dựa trên thiết kế và marketing. Ở nước ta, trong những năm 70 của thế kỷ trước, sau khi tốt nghiệp đại học, người kỹ sư có thể sử dụng kiến thức học được trong trường để công tác suốt cuộc đời. Còn ngày nay, nếu dừng lại, chúng ta sẽ bị tụt hậu nhanh chóng. Vì thế, học tập trong trường Đại học trước kia chỉ đơn thuần là tích lũy kiến thức thì ngày nay ngoài tích lũy kiến thức sinh viên phải biết tự phát triển kiến thức đã tích lũy được một cách sáng tạo trong thực tiễn sản xuất. Hơn nữa, vì khối lượng kiến thức học trong trường đại học trước kia còn ít nên sinh viên có thể dựa hoàn toàn vào kiến thức của thầy truyền đạt trên lớp là đủ, lặp lại những điều thầy nói, những điều thầy cho ghi và sáng tạo đôi chút là có thể được điểm cao và đáp ứng được nhu cầu ít biến động của xã hội. Ngày nay, khối lượng kiến thức trong trường Đại học tăng lên gấp bội vì nó vừa phải đảm bảo kiến thức cơ bản, tính kế thừa, vừa phải liên tục cập nhật biết bao cái mới. Nếu như, sinh viên vẫn chỉ dựa vào thầy theo kiểu ngày xưa thì làm sao thầy có đủ thời gian để giảng hết kiến thức của học phần trên lớp, làm sao thầy có thời gian để đọc cho các em ghi hết nội dung học phần, làm sao thầy có thể giải thích cho từng em một, đến từng đáp số như trước đây. Vậy thì, sinh viên ngày nay

có cần phải dựa vào thầy nữa hay không? và câu “Không có thầy đổ mầy làm nên” còn đúng không? Tất nhiên, câu ngôn ngữ trên vẫn đúng và sinh viên không những vẫn phải dựa vào thầy mà còn phải biết dựa một cách thông minh hơn vì kho tàng kiến thức thì lớn mà thời gian thầy dành riêng cho từng sinh viên thì có hạn.

Điều mà sinh viên cần học ở người thầy ngày nay không phải là toàn bộ nội dung kiến thức của học phần như xưa mà là những vấn đề cơ bản nhất của học phần và cách tiếp cận kiến thức của học phần. Các cụ xưa có câu: “Thầy nào trò ấy” vì thế để đáp ứng được yêu cầu mới của sinh viên, trước hết, chúng ta mỗi thầy cô giáo phải phấn đấu rèn luyện để thực sự là tấm gương về đạo đức, sáng tạo và tự học cho sinh viên noi theo. Để sinh viên có thể phát triển những kiến thức cốt lõi trên lớp, chúng ta phải có tài liệu để sinh viên tự học, mà tài liệu cho sinh viên tự học không thể là tài liệu viết cho thầy, chỉ thầy đọc mới có thể hiểu được như nhiều sách giáo khoa và giáo trình đang có hiện nay. Một cuộc cách mạng về đổi mới phương pháp dạy và học không thể dựa hoàn toàn trên tiền đề của phương pháp cũ, đó là những tài liệu học tập viết theo phương pháp dạy và học cũ. Chúng ta phải tạo được bước đột phá đầu tiên về tài liệu học tập để sinh viên có thể tự học được, đó là bài giảng. Bài giảng không chỉ đáp ứng được yêu cầu trước mắt là giúp sinh viên nắm được linh hồn của học phần mà còn tạo nên một tiềm năng lớn về giáo trình và sách giáo khoa của tất cả các học phần trong tương lai. Chỉ sau một số năm học rà soát, điều chỉnh, bổ sung, những bài giảng của tất cả các học phần sẽ trở thành giáo trình, sách giáo khoa viết theo phương pháp dạy và học tích cực, tạo nền tảng cho việc đổi mới toàn diện phương pháp dạy và học, góp phần nâng cao chất lượng đào tạo của Nhà trường. Có đi thì sẽ đến, có làm thì sẽ có kết quả.

Khi đã có chỗ dựa là tấm gương tự học và sáng tạo của các thầy cô giáo và bài giảng, các em phải chủ động trong học tập mà điều đầu tiên là việc lựa chọn các học phần đăng ký học trong mỗi học kỳ. Các cụ xưa thường nói: “Liệu cơm gắp mắm”, người Trung Quốc có câu: “Nếu không biết mình là ai, thì không bao giờ có thể trở thành chính mình”. Hãy hết sức thận trọng trong việc quyết định đăng ký học phần vì 150 tín chỉ không có nghĩa là chương trình đã nhẹ hơn 30 tín chỉ so với chương trình 180 tín chỉ. Các em phải hiểu rằng 30 tín chỉ này được chuyển từ học trên lớp sang cho các em tự học ở nhà. Hãy nghiên cứu kỹ Quy chế, hỏi ý kiến các thầy cô giáo, các bạn để quyết định cho đúng. Việc tiếp theo, hãy học tập các em học sinh Tiểu học, đừng bao giờ đến trường với một, hai quyển vở cuộn tròn trong tay. Hãy mang theo bài giảng và những tài liệu liên quan đến học phần và mở ra để học bất cứ lúc nào có thể. Sinh viên nước ngoài khi học mỗi học phần họ cần tham khảo ít nhất 6-10 cuốn sách giáo khoa, nếu đến trường kiểu như nhiều em hiện nay thì chắc trường đại học phải đóng cửa vì không còn sinh viên. Bước tiếp theo, hãy học cách đọc và viết, điều tưởng chừng đơn giản này không dễ chút nào. Các em hãy tự hỏi: Những điều em viết ra

người khác đọc có hiểu được ý các em muốn diễn đạt không? và khi đọc tài liệu các em có hiểu được ý tác giả muốn nói là gì không? Học cách đọc và viết có lẽ là việc làm phải hết sức kiên trì, một việc mà làm cả đời cũng khó đạt tới hoàn hảo. Các cụ xưa có câu: “Buông tay cân, lằn tay chổi” và “Một người hay lo bằng kho người hay làm”. Đó cũng là điều các em cần phải suy nghĩ và học tập. Đừng để thời gian chết, đừng sử dụng thời gian một cách tùy tiện, hãy sắp xếp việc học tập, nghỉ ngơi, giải trí một cách thật khoa học vì thời gian hiếm và quý lắm.

“Khi đứng trên vai người khổng lồ, tầm nhìn của ta sẽ xa hơn” là câu thành ngữ của người phương Tây. Đúng vậy hãy kế thừa một cách sáng tạo phương pháp học tập cũ trong ghi bài và trao đổi bài với bạn. Ghi bài trên lớp không phải là chép lại một cách thụ động tất cả những điều thầy cô đọc hoặc chiếu trên bảng mà phải ghi có chọn lọc, có suy nghĩ, ghi những ý chính, những ý cốt lõi của vấn đề, đồng thời phải biết cách viết tắt khi ghi. Những điều ghi được nên dùng để định hướng, để tìm đúng chỗ trong sách và tài liệu tham khảo khi đọc, để hiểu được vấn đề mà học phần đặt ra chứ không phải ghi để làm tài liệu học ôn sau này. Trao đổi bài, là một vấn đề rất quan trọng mà sinh viên cần kế thừa từ các thế hệ đi trước, trao đổi bài làm người chưa biết trở nên biết, người biết trở thành giỏi. Hãy trao đổi những vấn đề cảm thấy vướng mắc với bạn của mình bất cứ khi nào có thể, càng sớm càng tốt. Trao đổi, tranh luận trong học tập sẽ giảm đáng kể thời gian tự học của các em, nhưng điều quan trọng hơn là sau đó các em sẽ cảm thấy gần gũi bạn hơn, tự tin, hiểu và yêu môn học hơn.

Điều cuối cùng tưởng chừng ít có liên quan tới đổi mới phương pháp học tập đó là: mỗi sinh viên phải nhận thức được rằng mình là một bộ phận không thể tách rời của trường Đại học Kỹ thuật Công nghiệp. Khi đã biết vì mọi người thì mọi người cũng sẽ vì mình, khi con người đã gắn bó với Nhà trường, đã cảm thấy mình là một bộ phận không thể tách rời của Nhà trường thì họ sẽ dám làm, dám hy sinh lợi ích riêng khi biết việc mình làm có lợi cho tập thể và sẽ cân nhắc trước khi làm một việc ảnh hưởng đến thương hiệu của Nhà trường. Thêm một sinh viên giỏi chắc chắn khác hẳn với việc thêm một sinh viên sẽ phải trở về địa phương. Giữ cho mình tốt chưa đủ, mỗi sinh viên phải dám dũng cảm đấu tranh với cái xấu, hướng ứng cái tốt, để cái tốt trong sinh viên ngày càng nảy nở và cái xấu thì mất dần đi đó là thái độ của người cách mạng mà Bác Hồ hằng mong muốn. Chính tư tưởng cách mạng, chính trái tim nhân văn trong mỗi sinh viên khi được thức tỉnh sẽ là động lực mạnh mẽ nhất để các em có thể đổi mới phương pháp học tập một cách toàn diện và có hiệu quả.

Tóm lại, đổi mới phương pháp học tập là rất quan trọng và cấp thiết đối với sinh viên ngày nay. Tuy nhiên, quá trình đổi mới này không thể tách rời vai trò tấm gương của người thầy; không thể thiếu được tài liệu học tập viết theo phương pháp tích cực; không thể thiếu

được những đổi mới trong nhận thức, tư tưởng cũng như phương pháp học tập của chính sinh viên. Dưới sự lãnh đạo của Đảng bộ Nhà trường, cuộc cách mạng về đổi mới phương pháp dạy và học tại trường Đại học Kỹ thuật Công nghiệp nhất định sẽ đi tới thắng lợi. Nó sẽ góp phần đưa Nhà trường tới ngang tầm thời đại và đóng góp đáng kể vào sự nghiệp đổi mới giáo dục và đào tạo của đất nước.